

FURESØ MUSEER

NYT

IMMIGRANTMUSEET | MOSEGAARDEN |
HANGAR 2 | CORNELEN | ARKIVERNE

NR. 25
2. halvår 2019

MUSEET I VERDEN

Mens dette nr. af NYT er på vej i trykken, er der valg til EU og til Folketinget. Verden er i forandring og det kan mærkes. I det daglige arbejder vi på museet med at skabe udsyn mod den store verden og indsigt i vores egen nære lokalhistorie. Og der er bud efter museet – lokalt som globalt. Skoletjenesten løber stærkt for at følge med tilstrømningen, men også de private omvisninger har taget fart. Furesø Museers afdelinger rummer noget, der prikker til både unge som gamles nysgerrighed og videbegærlighed. Det er jeg ret stolt af. I det kommende halvår sætter vi fokus på kommunens mindste borgere - de 0-6 årige - og sammen med Furesø Musikskole og Skolelandbruget udvikler vi et nyt tilbud. Vi kalder det ”De syngende museumsgrise”.

Lokalhistorien bliver i løbet af de første sommermåneder bragt ind i en større kontekst, når 4 af museets ”klare nakker” udstilles side om side med Søndergaards værker på SCAD FASH museum i Atlanta Georgia. Nakkehuerne udgør et lille hjørne af de mange fantastiske genstande, Furesø Museers samling rummer. Over 20.000 stykker kulturarv er bevaret, alle genstande der rummer fortællinger om levet liv gennem tiden. I dette nummer af NYT er vi dykket yderligere ned i den store samling og ”nørder” herligt igennem, når rejsegrammofonen fra 1930’erne bringer os på sporet af lyden fra en svunden tid. Og lokalhistorien bliver for alvor markeret med et flot samarbejde mellem de lokalhistoriske foreninger og frivillige kræfter, når Furesø ikoniske udflugtssted, Furesøbad, fylder 100 år.

Efteråret står på flere måder i migrationens tegn. Den 15. juni præsenterer vi et nyt Indvandrerhistorisk Selskab på en feststemt dag på museet med musik og taler af fhv. indenrigsminister Birte Weiss. På Mosegården vender Furesøegnens ældste borger; en buste og rekonstruktionen af Alugods kranie, hjem og udstilles. I oktober vender museet blikket mod Belgien for at deltage og bidrage til den årlige AEMI konference. Denne gang på det velrenommerede Red Star Line Museum i Antwerpen. Her venter pakkede dage med faglige oplæg og udveksling af viden om migration mellem fagfæller fra hele Europa. Immigrantmuseet har i efteråret indgået aftale med kunstnerne Ana Pavlovic og Vladimir Tomic om at lave særudstillingen ”Love at Last Sight”. Udstillingen tager særlig udgangspunkt i fortællinger fra flygtninge og migranter fra det tidligere Jugoslavien. Det er et møde med samtidskunsten, der giver os mulighed for at formidle et kapitel af migrationshistorien på en ny måde. Furesø Museers vidt forskellige afdelinger byder ind med forskellige tilgange til verdenen – uanset om fokus er lokal, national eller international. Her kan vores gæster møde fortiden, perspektivere til nutiden og stille spørgsmålstegn ved det allerede kendte.

God læselyst!

Cathrine Kyø Hermansen

Museums- og arkivchef

NÅR NAKKEHUER FÅR VINGER - FRA FARUM LANDSBY TIL ATLANTA.

Af Malene Dybbøl, museumsinspektør

Forsigtigt pakket og nænsomt båret af museets kurér, tog fire smukt broderede guldnakker rejsen over Atlanten i foråret. Her skulle de indgå som et led i udstillingen ”Guldnakke” på SCAD FASH Museum of Fashion + Film i Atlanta i staten Georgia, side om side med den internationalt anerkendte danske kunstfotograf, Trine Søndergaards værker. På udstillingen kan man i de kommende måneder træde ind i et univers med en serie af 9 mands-høje fotografier med titlen ”Guldnakke”, der alle vises side om side med de afbildede og fysiske huer fra Furesø Museers samling.

I de mørke rum mødes publikum af portrætter af rygvedte unge kvinder, nutidigt klædt, men også iklædt datidens nakkehuer. Trine Søndergaards fotografier er lavmælte – som rummene – knivskarpe og stemningsmættede. Nakkehuerne danner omdrejningspunkt for både fotografierne og udstillingen og udmærker sig ved det smukke håndværk og de kostbare materialer. Men til huerne knytter sig også et særligt kapitel af dansk almuekultur - om driftige handelskvinder, der kunne leve af at sy huerne til de velhavende gårdejerers fruer. Op igennem dansk kulturhistorie, fra middelalderen og op til slutningen af 1800-tallet, har kvinder skullet tildække deres hår. Hovedbeklædning har været praktisk, eksempelvis på Fanø, hvor den traditionelle kvindedragt bestod af en ”strude” – en hoved- og ansigtsbeklædning, der beskyttede mod vejr og vind. Men huer og hovedbeklædning har også været et vigtigt signal om både social status, brug og ægteskabelig status. På kalkmalerier skildres kvinder med stramme hovedbind, der ærbart skjuler håret og vidner om en gift kvinde. Og på Christian d. IV’s tid var brylluppet absolut sidste chance for at en kvinde kunne vise sig med udslået hår. Det er altså ikke kun i andre kulturer, at huer og hovedbeklædning til kvinder spiller en vigtig rolle.

Almuens nakker

Nakkehuerne knytter sig udelukkende til

almuekulturen. Hvor enkle huer blev båret til hverdag, finere til kirkebrug, og de kostbareste var forbeholdt de få. I første halvdel af 1800-tallet blomstrede bondekulturen op og kulminerede i smukt husflid og unikt håndværk, der bl.a. gav sig udslag i nakkehuerens broderier. Bedst kendt for de smukkeste huer er dels huer fra Hedeboegnen og dels fra Nordsjælland. Også i samtiden var håndværket kendt og beundret, og mønstre fra særligt Hedeboegnen blev spejlet i skønvirke stilens arkitektur, som bl.a. i arkitekten Martin Nyrops udsmykninger af Københavns Rådhus bygget i 1905. Nakkehuerne fra de to egne er arbejder af så høj teknisk og kunsnerisk kvalitet, at hver hue fremtræder som et selvstændigt lille kunstværk. Den tekniske perfektion huerne efterhånden fik her, har krævet stor øvelse. Håndværket og broderiet blev derfor koncentreret på enkelte personer, de såkaldte huekoner.

Man kender kun navnene på få af de professionelle huekoner, der fandtes i midten af 1800-tallet. Heriblandt Oline Matiasdatter og Karen Kirstine Bendtsdatter, kaldet ”Stine Huekone” – begge fra Farum. Mange kvinder syede huer for de velhavende fruer og supplerede dermed indtægten i husholdet, mens de var ugifte. Men det specialiserede håndværk var også tidskrævende, hvorfor de fleste opgav det efter ægteskab, hvor de huslige pligter kom i første række. På den måde adskiller Stine Hue-

Trine Søndergaards værk "Guldnakke#6" på udstillingen på SCAD FASH i Atlanta, hvor Furesø Museers berejste nakker og Søndergaards værker optræder side om side indtil den 28. juli 2019.

kones historie sig, da hun pga. sit fine håndværk var lidt af en lokal berømt. I hendes tilfælde lærte manden sig at væve for at kunne overtage de huslige pligter. Indtægten som huekone, med Stines renommé og navn, var langt mere indbringende end mandens hverv, og på de få billeder bevaret af hende ses hun også med indtil flere elever udi huekunsten. Et moderne kønsrollemønster for tiden.

De kostbare nakker

Som med al anden beklædning var også nakkehuerne – eller huenakkerne – underlagt modens luner. Fra at være broderet med silke med kun meget lidt metaltråd, eskalerede brugen af metaltråd på huenakkerne. I 1830'erne dukkede de femfoldede nakker op, og 10 år senere bliver silkehuerne trængt af guld- og sølvnakker. Der er mode i alt. Og hvad de "klare nakker" angik, var det kun rige gårdmandskoner, det bedre borgerskab og adlen, der havde råd til

at købe dem. En guldnakke kunne koste helt op til 40 rigsdaler i midten af 1800-tallet, svarende til en karls årsløn. Efter 1880-1890 blev der ikke længere fremstillet "klare nakker" – moden var skiftet, og hatten havde taget over. Mange ældre kvinder holdt dog langt op i 1900-tallet fast ved at bære den traditionelle nakkehue, også længe efter den var gået af mode.

Museets unikke samling

Furesø Museer ligger ind med en imponerede samling, i alt ca. 290 sølv- og guldnakker har fundet vej til museet via både private givere og samlere. Fire af Furesøs "klare nakker" er igen kommet i rampelyset for en stund på et amerikansk museum. Nutid og datid flettes sammen i udstillingen "Guldnakker", mens flere af Trine Søndergaards værker med museets huer, heriblandt "Guldnakke #4", pryder væggene på prominente gallerier i både New York og i det franske modehus, Hermés, i Paris.

FURESØBAD – EN HUNDREDÅRIG HISTORIE

Af Bjarne Birkebæk, arkivar

I 2019 har badestedet ved Furesøen eksisteret i 100 år. Navnet Furesøbad optræder dog ikke før i 1933, hvor der under dette navn averteredes efter personale. Siden den tid har Furesøbad levet en omskiftelig tilværelse, inden det blev til det bade-, spise- og søsportssted, som vi kender i dag.

Det startede i det små med, at Farum Sogneråd i 1919 ansøgte Landbrugsministeriet - som Statskovvæsenet dengang hørte under - om tilladelse til at anlægge en badebro i Furesøen. Derefter skete der ikke noget før i 1928, hvor Farum Sogneråd afslog at give tilskud til opførelse af et omklædningsskur ved Furesøen, men skuret blev i stedet opført for frivillige bidrag.

Friluftsbad og fluepapir

I 1932 flyttede familien Friis ind i Villa Sølund i Stavnholt, og her ønskede de at indrette restaurant. Derfor søgte fru Yelva Leander Friis Farum Sogneråd om tilladelse til udskænkning af stærke drikke, en ansøgning, som sognerådet ikke ville imødekomme. Om det var den strandende plan om at lave restaurant, der fik fru Leander Friis til at se andetsteds hen, vides ikke, men i april 1933 kan man i avisen læse, at den kendte danseskoleindehaver, fru Leander Friis, havde sikret sig et areal ved Furesøen, hvor hun om sommeren ville åbne et stort friluftsbad "med »Fluepapir«, springtårne og alt til publikums fornøjelse ellers hørende". Allerede i juni måned averterede Furesøbad i aviserne efter personale, bl.a. smørrebrødsjomfru og buffistinde, men tilsyneladende blev det personale, hun fik på dette tidspunkt, sat til at arbejde med indretning af restaurant mv. I hvert fald kunne man i Arbejderbladet i juni måned læse, at etablissementet endnu ikke var åbnet, og alle der blev ansat, skulle udføre jord- og betonarbejde på pladsen.

Selvom restauranten ikke var færdig i sommeren 1933, så fungerede Furesøbad allerede som et populært badested, som blev rost i

aviserne for sit fine vand og gode omklædnings- og garderobeforhold. I 1934 stod restauranten færdig, og den forpagtedes af restauratør Erik Dragkjær, som også ejede restauranten i Folke-teatret i København.

I juni 1935 døde Yelva Leander Friis pludseligt, kun 45 år gammel. Furesøbad blev overtaget af restauratør Dragkjær i 1936, og han udviklede stedet med bl.a. den 10 m høje, meget populære vandrutschebane. Furesøbad var meget velbesøgt. På gode dage kunne der være flere tusinde gæster på Furesøbad. Restauranten var også et yndet udflugtsmål, hvor f.eks. politiske ungdomsforeninger kom for at se revy og gå til bal.

Roklubben overtager

Efter Erik Dragkjærs død i januar 1956 overtog Roklubben Furesø stedet. Klubben valgte at bortforpagte badekabiner og kiosk, og rutschebanen blev fjernet, da trækonstruktionen var blevet for farlig at bruge og for dyr at vedligeholde. Klubben byggede restauranten om til klubhus, og den store dansehøle og køkkenet blev lavet til bådhal. Ombygning var dog så stor en opgave, at det nær havde taget livet af klubben, og medlemstallet dalede drastisk igennem de år, hvor ombygningen stod på.

I 1962 indledtes der forhandlinger med Værløse og Farum kommuner om overtagelse af stedet. Kommunerne etablerede et fælles "Furesøbadudvalg", som i 1964 fremlagde et projekt for flytning og udvidelse af Furesøbad. I 1974 kunne man indvi et nyt søsportscenter, hvor der var plads til robåde, kanoer, kajaker og sejlbåde, og i 1976 kunne man åbne

Plakaten med Furesøbad og den ikoniske rutsjebane er fra 1941.

FURESØ BAD — FISKEBÆK pr. FARUM

FURESØ BAD — FISKEBÆK pr. FARUM

Begge foto fra Furesø Museer.

“ DEN 21. AUGUST I ÅR MARKERES 100-ÅRET FOR DET POPULÆRE UDFLUGTSMÅL FURESØBAD MED EN FESTLIG DAG VED SØENS BREDDER.

en ny restaurant med navnet Restaurant Furesøbad-Terrassen, og også samme år kunne man indvi en ny bådebro til brug for Bådfarten.

I 2000 overtog Farum Kommune Furesøbad, og der blev igangsat et større projekt med renovering og nybygning, og restauranten fik navneforandring til Furesø Marina. I 2004 gik Farum og Værløse kommuner tilbage til den oprinde-

lige aftale fra 1965, idet Værløse dog sikrede sig, at de ikke skulle hæfte for den gæld, der var opstået på grund af den store renovering i 2000-2003. Som en naturlig konsekvens af kommunesammenlægningen i 2007 er det nu Furesø Kommune, som har overtaget Furesøbad. Efter ansøgning fra restaurantens forpagter vedtog Furesø Byråd i foråret 2019 at genindføre det gamle navn Restaurant Furesøbad.

MUSEUMSGRISENE SYNGER!

Af Lise Milan Nielsen, skoletjenestemedarbejder

Hvad sker der, når Furesø Museer, Furesø Musikskole og Skolelandbruget i Farum går sammen om at skabe et forløb til børnehavebørn?

I starten af 2019 afholdt skolelandbruget, musikskolen og museet et dialogmøde om, hvordan man i fællesskab kunne skabe et forløb for børnehavebørn, der både indeholdt musik, natur og kultur. For kan man mon lave et forløb, der handler om børnelivet i det gamle Stavnholt, har Købmansgården Cornelen som centrum, og hvor alle tre afdelinger byder ind med deres specialområder? Og kan de tre specialområder tilsammen være med til at skabe nye tillidsforhold og til at introducere børnehavebørnene til kulturinstitutionerne.

Kan det leges?

Når børnehavebørn besøger museet, er det uden lærings- og kompetencemål i tankerne. Ofte har de ikke besøgt et museum før, og det er deres første møde med læring i kulturverdenen. Derfor skal deres første møde være godt, spændende, inddragende og legende. Når man skaber forløb til børnehaver og indskoling, skal forløbene altid tage udgangspunkt i sætningen ”kan det leges?” Det vil sige, at man hele tiden skal have i baghovedet, at børnene skal kunne lege videre på det de har hørt om, når de kommer hjem. At forløbene er bygget op, så børnene nemt kan lege det selv, giver børnene en bedre oplevelse, fordi læring bliver sjovt og på børnenes egne præmisser. Samtidig giver det dem bedre muligheder for at huske de ting, de har hørt, i og med at de ikke bare hører, men ”leger” oplevelsen ind i kroppen. Når børn lærer gennem leg, er det samtidig med til at styrke de forskellige kompetencer de udvikler i deres børnehavetid: alsidig personlig udvikling, social udvikling, kommunikation og sprog, krop sanser og bevægelse, natur udeliv og science og kultur æstetik og fællesskab. I bogen ”The Museum Experience” skriver forfatterne Falk og Dierking, at nysgerrighed og trangen til at udforske skaber basis for læring. Med dette i baghovedet vil man

på tværs af institutioner skabe et forløb, der ikke bare tilgodeser den ene side af historien, men derimod skaber en fortælling. Der aktiverer sanserne, synliggør historien, og som har rammerne for at give børnehavebørn en unik oplevelse, som de kan tage med sig videre i folkeskolen.

Sammen og på tværs

Når man arbejder sammen om at skabe et forløb rettet mod børnehaver på tværs af museum, skolelandbrug og musikskole, kan man trække på hinandens styrker og skabe et mere komplekst forløb, der ikke kun viser en historie fra én vinkel. Med historie, natur og musik som greb, breder fortællingen ud, så den bliver mere forståelig. Med flere indgangsvinkler til et emne, er der skabt grobund for bedre at kunne huske de nye oplevelser, der kan bruges senere i deres liv. Samarbejder på tværs af institutioner og emner, er ikke bare gavnligt for institutionerne, men også for modtagerne af samarbejdet.

I skoletjenesteregi har man i lang tid arbejdet med tværfaglige forløb, der kombinerer fag, som man måske ikke umiddelbart troede passede sammen, som f.eks. historie og matematik eller historie og håndværk & design. Disse forløb har vist sig at skabe et stærkt fundament for læring, da eleverne ikke bare får en ensidig forståelse, men bliver opmærksom på, hvordan andre skolefag også spiller ind i historien og dagligdagen. Det samme er tilfældet med samarbejder på tværs af arbejdsfelter og strukturer. Hvis udgangspunktet for et forløb til børnehaver er barneliv i og omkring Cornelen, har Furesø Museer de historiske rammer for at fortælle en historie. Men vi har ikke de praktiske erfaringer med at levendegøre disse fortællinger gennem praktisk arbejde, som f.eks. Skolelandbruget har det. Én ting er at fortælle om, at det var

hårdt at arbejde på en gård i gamle dage, noget helt andet er at arbejde der. Der har skolelandbruget en helt unik mulighed for at konkretisere historien og give den en ekstra dimension, så børnene ikke bare hører historien, men lever, mærker og prøver den. Furesø Musikskole har en helt unik forståelse

for at fortælle historier gennem musik. Det er almindeligt kendt, at børn lærer bedre ved at aktivere krop og sanser. Ved at sætte musik til et forløb, hvor musikken både indeholder en rammefortælling og fagter, styrker man børnenes historiske forståelse, deres motoriske evner og deres hukommelse.

“ FORLØBET UNDER ARBEJDSTITLEN ”DE SYNGENDE MUSEUMSGRISE” PÅ CORNELEN ER ALLEREDE I STØBESKEEN OG FORVENTES AT KUNNE TESTES I EFTERÅRET 2019, HVOR FURESØS BØRNEHAVE-BØRN LÆRE OM, HVORDAN DET VAR AT VÆRE BARN FOR MANGE ÅR SIDEN I STAVNSHOLT.

Cornelen på en smuk sensommerdag. Den gamle købmandsbutik i Stavnsholt har fået sit navn efter den sidste købmand på stedet, Johannes Corneliusen. I dag er butik og hjem indrettet som en typisk gårdbutik på landet i 1930'erne. Se Furesø Museers hjemmeside for Cornelens åbningstider.

LYDEN FRA FORTIDEN

Af Morten Mortensen, museumsinspektør

Med vores smartphones og computere kan vi på et splitsekund få adgang til alt, hvad hjertet begærer af musik. Lyden er digitalt rensset, fri for støj, knasen og susen. Men hvordan lød reproduceret musik før den digitale revolution, og hvad afspillede man den analoge lyd på?

Svaret finder man blandt én af de over 20.000 genstande, der findes i Furesø Museers magasiner. Her står musikafspillere fra forskellige tidsperioder, samlingens ældste er en fin gammel rejsegrammofon med tilhørende lakplader. Grammofonen har formentlig været anvendt af sommergæster, der tog på udflugt til skovene i Furesø eller nød solen og vandet ved Furesøbad, og vidner om områdets betydning som turist- og fritidsmål. Lakpladerne på museets magasiner rummer musiknumre som ”Teddybjørnens skovtur” og ”Tak for et dejligt forår”. Det var musik, man kunne synge med på og måske også tage en lille svingom til.

Fornem mekanik

Rejsegrammofonen af det engelske mærke ”His Master’s Voice” er fra begyndelsen af 1900-tallet. Grammofonen fungerer uden elektronik og er helt mekanisk opbygget. Med et håndsving trækkes en metalfjeder op, som får en pladetallerken til at snurre rundt. Når pickuparmen sænkes ned på den roterende lakplade, sætter dens riller pickupnålen i vibrationer, som igen sætter en membran i svingninger. Disse svingninger bevæger sig igennem en tragt (kaldet et horn) og kommer ud af hornmundingen som lyd – som musik. Det hele er indbygget i den transportkasse, som grammofonen er monteret i, og tilsammen udgør det et imponerende stykke mekanik. Her behøves hverken strøm eller ledninger. Rejsegrammofonen stammer fra en tid, hvor det at høre reproduceret musik ikke var hverdagskost, alene det at transportere grammofonen og de tunge lakplader med ud til Furesøbad vidner om, at det var noget som krævede en særlig indsats. Men ejede man en

rejsegrammofon, var man sikker på at blive inviteret med, når der var fest.

En analog lyd gengivelse

Lyden der kom ud af rejsegrammofonen var analog. Forskellen på det og digital lyd gengivelse er, at mens den analoge lyd overfører lydsvingningerne direkte til lytteren, konverterer den elektroniske digitale lyd behandling de analoge svingninger til bits (0'er og 1'er), således at disse kan gemmes og afspilles via fx en computer.

Den lyd, som sommergæsterne ved Furesøbad hørte via rejsegrammofonen i f.eks. 1930'erne, var meget anderledes end den lyd kvalitet, vi er vant til i dag. For det første var frekvensområdet begrænset i yderområderne med dæmpet bas og diskant og dermed med fokus på mellemtonen. For det andet var der ridser og støj i lakpladerne, alt efter hvor meget de var blevet brugt og transporteret. For det tredje kunne hastigheden på musikken variere i forhold til, hvor god grammofonen var til at holde omdrejningstallet stabilt. Til gengæld var lyd gengivelsen mere dynamisk, da den ikke var blevet manipuleret elektronisk. Musikken blev transporteret direkte fra rillerne i pladen til hornhøjttaleren, næsten uden tab eller begrænsning.

Lyd med krop og egen historie

En særlig kvalitet ved datidens lakplader er, at de efter mange års afspilninger med ridser og skrammer fortæller hver deres særlige historie. Pladerne var som en fysisk krop, der med sine ar og skavanker havde levet et individuelt liv. Der var minder og erindring knyttet til hver ridse, som blev genoplevet ved hver afspilning.

På den måde var hver analog lakplade noget særligt og unikt til forskel fra nutidens digitale musik, der aldrig slides og får skavanker, men

lyder fuldstændig ens, hvad enten den spilles via en smartphone i Gambia eller en computer et sted i Farum.

En sommerudflugt som den kunne se ud ved Furesøbad i 1939. Her kunne rejsegrammofonen godt have været del af udstyret. Furesø Museers Arkiv 1939.

“ I MUSEETS SAMLING AF OVER 20.000 GENSTANDE GEMMER DER SIG MANGE GODE HISTORIER. I DE KOMMENDE NUMRE AF NYT DYKKER VI NED I SAMLINGEN OG HENTER SJOVE, SKÆVE OG SPÆNDENDE FORTÆLLINGER FREM.

UDEN MAD OG DRIKKE DUER GÆSTEARBEJDEREN IKKE

Af Anders Thorkilsen, museumsinspektør

Som indvandrer kan det være svært at leve i et land, hvor madkulturen er aldeles fremmed. Hvad skal man spise, hvor finder man hjemlandets velkendte råvarer, og er det her monstro salt eller sukker? Det gjaldt også for de tyrkiske gæstearbejdere, der søgte mod Danmark i slutningen af 1960'erne. Immigrantmuseet fortæller med en ny mini-særudstilling deres historie, samt hvilke kulinariske udfordringer de stødte på i det lille land langt mod nord.

Pasta med yoghurt?

I 1960'erne var der gang i økonomien, og der opstod mangel på arbejdskraft i Danmark, særligt i industrien. Problemet løste man bl.a. ved at invitere gæstearbejdere fra Tyrkiet. Den første bølge af ofte unge mænd kom til Danmark i jagten på bedre løn, og derudover tilskyndede økonomiske og politiske faktorer i Tyrkiet til udvandring. Udover et job skulle gæstearbejderne have tag over hovedet samt noget at spise i Danmark. Mange valgte at bo sammen, og forholdene var som regel meget primitive. Der skulle spares penge sammen til familien derhjemme, og derfor skulle maden ligeledes være billig.

Problemet var, at de tyrkiske mænd generelt havde ringe erfaring med madlavning og husholdning. Mange kom fra landet, hvor kvinderne traditionelt tog sig af den del af arbejdsbyrden. Lignende arbejdsdeling var gældende i flere danske familier, men de tyrkiske mænd var jo indledningsvis alene i Danmark og kunne tilmed ikke sproget. Det resulterede i simple måltider med ingredienser, som de kendte hjemmefra - såsom pasta med yoghurt. Det var hverken specielt smagfuldt eller nærende, og derfor kom Statens Husholdningsråd på banen. For at hjælpe de arme mænd udgav rådet bl.a. pjecer med kostvejledninger på tyrkisk.

Hjælp hjemmefra og oliekrisen

Tilværelsen som ungkarl i Danmark varede dog ikke ved. Mange tyrkiske gæstearbejdere havde

koner og børn, og via familiesammenføring kom en del af dem med tiden til Danmark. De nyankomne kvinder var generelt bedre i køkkenet og kunne tilberede mere tidskrævende og velsmagende retter. Efter deres ankomst begyndte tyrkerne langsomt at danne mere faste strukturer, og det blev lettere at skaffe tyrkiske fødevarer. Dystre økonomiske skyer truede dog forude. Dansk industri blev ramt hårdt af oliekrisen i 1973, hvilket ledte til massefyringer. Det gik særligt ud over gæstearbejderne, og mange mistede jobbet. Selvom nogle rejste tilbage, så blev en stor del, og flere af de nu arbejdsløse tyrkere prøvede lykken som selvstændige forretningsdrivende. Eksempelvis åbnede de fast-foodforretninger, der solgte pizza og kebab til folket, og det ændrede danskernes spisevaner.

Kebabens kulturhistorie

Det er pudsigt, at de tyrkiske mænd kastede sig over madbranchen. Mange af dem var uerfarne i et køkken, men omvendt var kvaliteten af fast-food ikke specielt imponerende dengang. Der er imidlertid sket meget siden da. Bl.a. er den tyrkiske döner kebab i dag blevet nærmest en nationalspise for mange i Danmark. Kvaliteten er ligeledes i højsædet på flere kebab-steder, hvor friskbagt fladbrød, hjemmesyltede grøntsager og hemmelige kødkrydderiblandinger er blevet standarden. Man fornemmer en stolthed over at dele "det gamle lands" madtraditioner med "det nye".

Tid til et spil backgammon på Vesterbro. Foto: Marianne Kabacki

“**DET ER PUDSIGT, AT DE TYRKISKE MÆND KAST-
EDE SIG OVER MADBRANCHEN. MANGE AF DEM
VAR UERFARNE I ET KØKKEN, MEN OMVENDT VAR
KVALITETEN AF FASTFOOD IKKE SPECIELT IMPO-
NERENDE DENGANG. DER ER IMIDLERTID IKKE
SKET MEGET SIDEN DA.**

Döner kebaben er endda blevet så populær, at kokkene fra Michelin-restauranten Kadeau har fortolket og udviklet deres egen version af kebaben med elementer fra både det tyrkiske og danske køkken. Blandt de mere traditionelle

spisesteder kan Dürüm Symfoni og Durum Bar på Nørrebro anbefales, og her er der ingen pasta og yoghurt på menuen. Der er sket meget siden dengang de første tyrkiske mænd kom hertil.

Furesø Museer Nyt 25 | JULI - DECEMBER 2019

Immigrantmuseet, Farum • KALENDER •

www.immigrantmuseet.dk / www.furesoemuseer.dk 13

Uge 24	Lørdag	15. Jun	13-15	Immigrantmuseet	Indvielse og bogpræsentation. Festlig dag med præsentation af nyt indvanderhistorisk Selskab, samt lancering af bogen "Bidrag til Danmarks Indvandringshistorie – Halvtreds år ved frontlinien": Taler og foredrag ved bl.a. forhenværende Indenrigsminister Birte Weiss, samt musikalsk surprise. Arrangementet er gratis men tilmelding nødvendig på mdy1@furesoe.dk . Sted: Immigrantmuseet, Stavnsoltvej 3, 3520 Farum.
Uge 36	Lørdag	7. Sep	kl. 13	Immigrantmuseet	Udstillingsåbning af særudstillingen "Love at Last Sight" af kunstnerne Ana Pavlovic og Vladimir Tomic. Udstillingen beskriver i video-, fotoværker og installationer følelsen af fremmedgørelse, med særlig udgangspunkt i flygtninge og migranternes fra det tidligere Jugoslaviens fortællinger. Sted: Immigrantmuseet, Stavnsoltvej 3, 3520 Farum.
Uge 43	Tirsdag	22. Okt	kl. 19	Immigrantmuseet	Foredrag Drømmen om Amerika - den danske udvandring til USA. Christian Friis, idehistoriker. I årene fra 1860 til udbruddet af 1. Verdenskrig udvandrede 10 procent af den danske befolkning. Langt størstedelen søgte lykken i Amerika. Foredraget stiller skarpt på årsagerne til den danske udlængsel samt drømmen om og troen på en bedre tilværelse på den anden side af Atlanten. Arrangeret i samarbejde med DOF Furesø Fritidsskole. Tilmelding nødvendig 150 dkr. til DOF (oplys nr. D92 114) på 70 20 65 74 Sted: Immigrantmuseet, Stavnsoltvej 3, 3520 Farum.
Uge 46	Tirsdag	12. Nov	kl. 19	Immigrantmuseet	Foredrag Californien og den amerikanske drøm af Christian Friis, idehistoriker. Siden udbruddet af guldfeberen i 1849 har Californien mere end nogen anden stat repræsenteret USA som mulighedsrnes land. Det er fortællingen om den oprindelige befolkning, om de europæiske opdagelsesrejsende, den spanske kolonitid, om Hollywood, om Silicon Valley og verdens tech-giganter. Tilmelding nødvendig 150 dkr. til DOF (oplys nr. D92 115) på telefon 70 20 65 74 Sted: Immigrantmuseet, Stavnsoltvej 3, 3520 Farum.

Mosegaarden, Værløse • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Uge 33	Søndag	18. Aug	kl. 14	Mosegaarden	Søndagsfortælling: "Med lys og lygte". Før vi fik elektricitet, kom belysning og varme fra åben ild i en eller anden form. Det gav også anledning til mange talemåder som f.eks. "en fis i en hornlygte". Conny Lausten giver eksempler på disse historier i museets permanente udstilling. Sted: Mosegaarden Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse.
--------	--------	---------	--------	-------------	--

Mosegaarden, Værløse • KALENDER • Alle arrangementer er gratis

Uge 34	Søndag	25. Aug	11-16	Mosegaarden	Håndværks- og Markedsdag. Mosegaardens museumshave forvandles til en lille markedsplads, hvor børn og voksne kan lave flintredskaber, prøve trædrejning, spinde uld og få lidt godt at spise og drikke. Der vil også være mulighed for en svingom til folkemusik. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse.
Uge 43	Søndag	27. Okt	kl. 14	Mosegaarden	Søndagsfortælling: "Smedens historie". Smedefaget går langt tid tilbage i tiden, således også på furesøegnen. På Mosegården står en fuldt udstyret smedje. Museumsinspektør Morten Mortensen fortæller om faget og om nogle af de mange smede, der har været på vores egn. Sted: Mosegaarden Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse.
Uge 47	Søndag	24. Nov	kl. 14	Mosegaarden	Søndagsfortælling: "Bronzealderen på Furesøegnen". Med udgangspunkt i Lundsbakkegraven ved Kirke Værløse fortæller Niels Bødker Thomsen om, hvortledes nye videnskabelige metoder som f.eks. strontiumanalyser giver viden om bronzealderen. Sted: Mosegaarden Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse.
	Indtil	22. Dec		Mosegaarden	Særudstilling: "Fund og fortid i Furesø", I anledning af at museet i Værløse og Værløse Historiske Forening fylder 70 år vises nogle af de mange arkæologiske fund, der er gjort i Furesø Kommune, og hvad de kan fortælle om vores forfædre. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse.
	Indtil	22. Dec		Mosegaarden	Særudstilling: "Knut Hjortø – forfatterens forfatter fra Kirke Værløse". Udstilling om forfatteren Knud Hjortø, født på Hjortøgård i Kirke Værløse. Udstillingen markerer 150-året for hans fødsel. Gratis adgang. Sted: Mosegaarden Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse.

Værløseegnens Historiske Forening • KALENDER

Uge 35	Søndage		10-12		Kend din egn, morgenture i skoven. Furesø Arkæologigruppe tager os med på traveture i skoven, vi ser på kultursporene, og vil derfor komme ind i skovene væk fra veje og stier. Medbragte drikkevarer nydes på turen. Vi slutter ved middagstid. Datoer og turens nærmere indhold fremgår af www.vaerloesehistorie.dk Fra gang til gang vælges et skovafsnit for den kommende vandretur. Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, Værløse - vi kører til skoven i egne biler.
--------	---------	--	-------	--	--

Værløseegnens Historiske Forening • KALENDER

Uge 35	Søndag	1. Sep	13-16		Efterårstur med fortællinger af bl.a. John Mynderup og vandring ved Frederiksdal. Fri entré. Alle er velkomne. Sted: se mere på vaerloesehistorie.dk
Uge 40-48		Okt/Nov			Oplev et kend-din-egn arrangement. Fri entre. Alle er velkomne. Sted: Se mere på vaerloesehistorie.dk
Uge 48	Søndag	1. Dec	13-16	Mosegaarden	Julecafé med varm chokolade, gløgg, æbleskiver og lagkage. Der vil være salg af julesmåkager. Se mere på vaerloesehistorie.dk Sted: Mosegaarden, Skovgårds Allé 37, Værløse
Uge 48	Søndag	1. Dec	kl. 14	Jonstrup Seminarium	Signe Holm-Larsen holder julestue med julehygge, oplæsning af julehistorie og gamle julelege mv. Sted: Jonstrup Seminarium, Jonstrupvej 288, indgang E, Værløse.

Farum Lokalhistoriske Forening • KALENDER

Uge 25	Søndag	23. Jun	kl. 20	Båtpladsen ved Farum Sø	Det traditionsrige Skt. Hansarrangement , i samarbejde med Det Danske Spejderkorps i Farum. Fra kl. 20 er det muligt at lave snobrød og købe øl og vand. Senere tændes bålet, og komponist og kortleder John Høyby vil holde årets båltale og der vil blive sunget fællessange. Sted: Båtpladsen ved Farum Sø.
Uge 33	Søndag	18. Aug	10-14	Cornelen	Familiedag i Stavsholt Landsby. Farum Lokalhistoriske Forening deltager i Høstmarked sammen med Furesø Museers Skoletjeneste, Den Grønne Guide og Skolelandbruget. Der vil blive arrangeret tur med hestevogn i landsbyen og lege ved Gadekæret. Cornelen er åben og der vil være mulighed for at købe kaffe m.m. Sted: Cornelen
Uge 34	Torsdag	22. Aug			Arrangement omkring Furesøbad. I forbindelse med åbning af den nye udstilling går Furesø Museers skoletjeneste sammen med Farum Lokalhistoriske Forening om et arrangement for kommunens skoler. Hold øje med Furesø Museers facebook- og hjemmeside for mere information.

Farum Lokalhistoriske Forening • KALENDER

Uge 43	Torsdag	24. Okt	19.30	Gedevasevang, Hestetangsvej 30A	Foredrag: Min egen historie. Museumsinspektør Morten Mortensen fortæller om erindringer som historieskrivning. Mennesker fra næsten alle samfundslag og miljøer skriver deres erindringer med et ønske om at dele deres livserfaringer med omverdenen. Det behøver ikke at være for den store offentlighed, ligeså ofte er målgruppen den nære familie, at bringe familiens historie videre til de kommende generationer. I løbet af foredraget gives gode råd til hvordan man kommer i gang med at skrive sin egen historie. Er der interesser på dagen, oprettes der i FLF regi en gruppe, der sammen kan mødes og arbejde med egne erindringshistorier. Sted: Gedevasevang, Hestetangsvej 30A
Uge 48	Torsdag	28. Nov	kl. 18	Gedevasevang, Hestetangsvej 30A	Årets traditionsrige julefrokost med amerikansk lotteri, taler og sange. Årets julefortæller er Leif Winther Oreskov. Kun for medlemmer af foreningen. Sted: Gedevasevang, Hestetangsvej 30A

Jonstrupsamlingens venner • KALENDER

Uge 32	Søndag	11. Aug	14-16	Jonstrup Seminarium	Frikvarter og leg i skolen på dine bedsteforældres tid med udenørs og inden-dørs frikvartersaktiviteter fra ca. 1950 for børn, forældre og bedsteforældre med lege og gamle børnedanse mv. Sted: Jonstrup Seminarium, den gl. Øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, 1. sal, Værløse.
Uge 35	Søndag	1. Sep	14-16	Jonstrup Seminarium	Skolevæsenet på Brahetrolleborg. Ingrid Markussen fortæller Johan Ludvig Reventlows progressive skolesystem i 1780'erne, som inspirerede den Store Skolekommission fra 1789 til læreruddannelse og bedre skolegang. Sted: Jonstrup Seminarium, den gl. Øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, 1. sal, Værløse
Uge 40	Søndag	6. Okt	14-16	Jonstrup Seminarium	At gå i Jonstrup Øvelsesskole i 1930'erne og 40'erne. Jette Kirstein introducerer til samlingens nye særudstilling 2019 om livet i Jonstrup Øvelsesskole. Sted: Jonstrup Seminarium, den gl. Øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, 1. sal, Værløse.

Jonstrupsamlingens venner • KALENDER

Uge 41	Torsdag	10. Okt	kl. 15	Jonstrup Seminarium	Udstillingsåbning af "At gå på Jonstrups Øvelsesskole": Reception i Jonstrupsamlingen. Sted: Jonstrup Seminarium, den gl. Øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, 1. sal, Værløse.
Uge 42	Mandag - Søndag	14. Okt - 20. Okt	14-16	Jonstrup Seminarium	Familieåbent med aktiviteter for børn, forældre og bedsteforældre. Sted: Jonstrup Seminarium, den gl. Øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, 1. sal, Værløse.
Uge 44	Søndag	3. Nov	14-16	Jonstrup Seminarium	Jens Jensens Jonstrup omkring 1840. Karen Egedal Andraesen, uddannelsesforsker ved Aalborg Universitet, fortæller om seminariets navnkundige forstander 1839-68 Jens Jensen, også uddannet her 1814-17 og fra 1826 lærer her. Sted: Jonstrup Seminarium, den gl. Øvelsesskole, Jonstrupvej 288, indgang E, 1. sal, Værløse.

Onsdag	21. Aug	kl. 17	Valdemarstenen
Uge 34			<p>100 - året for Furesøbad fejres. Farum Lokalhistoriske Forening fejrer 100-året for Furesøbad og for turismen i området igennem mere end 100 år sammen med Furesø Museer og Værtløseegnens Historiske Forening.</p> <p>KL. 17:00: Borgmester Ole Bondo holder tale ved Valdemarstenen. Valdemarstenen blev rejst af den sidste fælles præst for Farum og Kirke Værnløse Sogn i 1919. Samme år blev der etableret en badebro, hvilket blev starten på Furesøbad. Området har gennem alle år været et fælles område for Farum og Kirke Værnløses sognes beboere og blev et område, som turisterne fra København valfartede til.</p> <p>KL. 17:30: Cathrine Kyø Hermansen, chef for Furesø Museer, åbner en udstilling med navnet: "Furesøegnen – et yndet udflugtsmål i mere end 100 år".</p> <p>KL. 18.00-19.00: Der vil være følgende guidede ture i nærområdet.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Michael Bay Olsen vil vise interesserede rundt på Furesøbad.2. Niels Thomsen, VHF, vil tage interesserede med til Von Langens skelsten og Flådeegene.3. John Mynderup, VHF, vil tage interesserede med til spejderstenen og stenen for frihedskæmperne.4. Susanne Lund-Larsen, FLF, vil tage interesserede med til Caspars Dam – en kongelig karpedam. <p>KL. 19.00: Spisning á la 1934, hvor den første restaurant åbnede.</p> <p>Der vil blive serveret en tre-retters menu: Tarteletter, flæskkesteg og æblekage. Pris 150,- kr. (+10 kr. for administration) Reservering og betaling for middagen sker på: https://dinnerbooking.com/dk/da-DK/eventbooking/event/3382/100-aret-for-furesobad-og-for-turismen-i-området Sted: Valdemarsstenen</p>

NÆSTE SÆRUDSTILLING LOVE AT LAST SIGHT

7. september - 30. december 2019

Immigrantmuseet byder i efteråret samtidskunsten indenfor til en udstilling af fotografier, installation og videoværker lavet af Ana Pavlovic og Vladimir Tomic, begge uddannet fra Det Kongelige Danske Kunstakademi. Udstillingen bringer os tættere på flygtninge og migranter fra Balkanområdet. Vi følger deres rejse fyldt med afsavn og længsler, fra de første dage i det nye land til 25 år efter.

Foto fra udstillingen: Vladimir Tomic med sin bror og mor foran Røde Kors flygtningelejr "Flotel Europa" i Nyhavn i 1990'erne. Tomic mor ca. 25 år efter.

SKOLE TJENESTEN

FURESØ MUSEER

IMMIGRANTMUSEET | MOSEGAARDEN | FLYVESTATION VÆRLØSE | CORNELEN

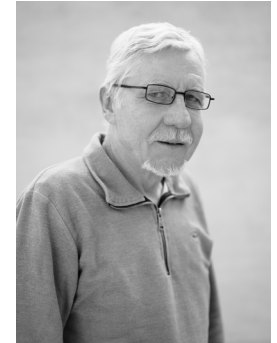
DU ER VELKOMMEN TIL AT KONTAKTE OS HER:

Cathrine Kyø Hermansen
Museums- og arkivchef
Tlf.:(+45) 72 16 47 18
ckh@furesoe.dk

Anders Thorkilsen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 47 26
aot1@furesoe.dk

Bjarne Birkbak
Arkivar
Tlf.:(+45) 72 35 60 97
bcb@furesoe.dk

Freja Gry Børsting
Museumsinspektør,
Ph.-D studerende RUC
fgb@furesoe.dk

Lise Milan Nielsen
Skoletjenestemedarbejder
Tlf.:(+45) 72 16 53 61
limn@furesoe.dk

Malene Dybbøl
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 52 71
mdy1@furesoe.dk

Morten Mortensen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 47 34
mmo@furesoe.dk

Elisabeth Abel
Kontorassistent
Tlf.:(+45) 72 35 61 00
elab@furesoe.dk

Senay Erman
Museumsassistent
Tlf.:(+45) 72 16 47 35
serm@furesoe.dk

FURESØ MUSEER NYT

2. halvår 2019

IMMIGRANTMUSEET
INDVANDRINGENS KULTURHISTORIE

FURESØMUSEER

Adresser på udstillingssteder:

Mosegaarden

Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse
 Åbent tirsdag - fredag kl. 11-16,
 søndag kl. 13-16
 Lukket alle helligdage samt søndage i juli.

Immigrantmuseet

Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
 Åbent tirsdag - lørdag kl. 10-16
 Lukket alle helligdage.

Købmansmuseet Cornelen

Stavnsholtvej 186, 3520 Farum
 Åbent første og sidste søndag i måneden kl.
 13-16
 Lukket januar, juli og august.

Adresse på arkiver:

Furesø Arkiver

Lokalarkiv, læsesal og stadsarkiv
 Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
 Åbent mandag - torsdag kl. 11-16
 (Læsesalen kun med ekspedition til kl. 15)

Administration:

Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
 Tlf. 7235 6100
www.furesoemuseer.dk
www.immigrantmuseet.dk

Furesø Museer Nyt udkommer 2 gange årligt.

Redaktion: Cathrine Kyø Hermansen (ansv.) og
 Malene Dybbøl.

Redaktionen er afsluttet Maj 2019.
 Næste nr. udkommer Januar 2020.

Design:
 Sara Laub

Forsidebillede ©Trine Søndergaard,
 Guldnakke#4, 2012, Courtesy Martin Asbæk
 Gallery & Bruce Silverstein Gallery

Oplag: 2.000 stk.
 ISSN 1902-5114